

**Underlag till förskolerapport 2023 för
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd**

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023.....	3
Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling.....	3
Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser och uppsökande verksamhet.....	3
Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet.....	3
Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter	4
Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget	6
Följ upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska.....	6
Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärlärd i samtliga barngrupper.....	6
Förbättra arbetssituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget	6
Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete	7

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2023

Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning inklusive insatser för barns behov av språkutveckling

**Fortsätt inventera icke inskrivna barn samt följ upp informationsinsatser
och uppsökande verksamhet**

Genom barn- och elevregistret och kopplingen till folkbokföringen, har vårdnadshavare med barn som har rätt till allmän förskola, men inte går i förskola inventerats.

De vårdnadshavare som ska få erbjudande om förskoleplats, enligt skollagen 8 kap 14a§, har fått det under våren 2023. Under hösten kommer de vårdnadshavare som ska få information om förskola genom uppsökande verksamhet, få ett brev samt en broschyr om förskolan. Utskicket kommer även innehålla en inbjudan till en närliggande öppen förskola. Inbjudan avser dels till öppna förskolan generellt, dels till ett specifikt tillfälle där öppna förskolan kommer bjuda på soppa eller fika och svara på frågor om förskolan. Vid det tillfället kommer eventuellt pedagog från förskolan och/eller förvaltningens köhandläggare medverka. Efter utskickat brev ska medarbetare från närliggande förskolor ringa upp vårdnadshavare för att fråga om de fått brevet, svara på eventuella frågor och erbjuda möjligheten att besöka förskolan.

Ingen av de vårdnadshavare som fått erbjudande om plats, i enlighet med ändringar i skollagen, har tackat ja till platsen. Det finns ett behov av att förmedla de positiva effekter som förskolan har för den fortsatta skolgången. Informationsutskicket med efterföljande telefonsamtal och inbjudan till öppna förskolan kommer att följas upp och utvärderas i början av våren 2024. Förvaltningen har tidigare skickat ut brev och följt upp med telefonsamtal. Det visade att målgruppen är svår att nå.

Förvaltningen har inte analyserat orsaker till att inskrivna barn inte deltar regelbundet i förskolans verksamhet.

Inskrivningsgraden i stadsdelsområdet har ökat. Vad som har lett till den ökningen är inte fastställt.

Utveckla uppföljningen av det språkutvecklande arbetet

Under 2022 fick alla förskoleenheter i uppdrag att ta fram en strategi för det språkutvecklande arbetet. Under 2023 har enheterna fått skriftlig återkoppling på strategierna. Under hösten 2023 pågår en utvärdering av strategierna och det språkutvecklande arbetet, genom att specialpedagog med inriktning mot tal och språk och biträdande avdelningschef, har möten med enheterna för att ge återkoppling på strategierna. Uppföljning och utvärdering av enheternas språkutvecklande arbete samt implementering av språkstrategierna har vidare genomförts under dialogmöten med varje förskoleenhet. Dialogmöten genomförs årligen genom att avdelningschef, biträdande avdelningschef och utredare besöker enheterna för att följa upp kvalitets och utvecklingsarbete.

Avdelning förskola fokuserar på att utveckla en språkutvecklande förskola. Språk är ett prioriterat område på samtliga förskoleenheter, och det blir synliggjort i flera delar av undervisningen, till exempel inom arbetet med hållbarhet där nya begrepp introduceras. Undervisningen planeras i mindre grupper för att möjliggöra för alla barn att komma till tals och utveckla sitt språk. Flera enheter beskriver att mindre grupper är en viktig framgångsfaktor i språkarbetet, till exempel vid högläsning och boksamtal. Ytterligare en framgångsfaktor är att läsning och boksamtal sker utifrån väl planerade undervisningstillfällen. Flera enheter för en dokumentation över att alla barn får ta del av boksamtal. Vidare finns en medvetenhet om vikten att arbeta med barns modersmål, vilket bland annat görs genom ljudbokstjänsten Polyglutt. Barns modersmål fångas upp genom introduktionssamtal och språkdöner.

De förskolebibliotek som alla enheter har byggt upp är en viktig del av språkarbetet genom att litteratur finns lätt tillgängligt. Förutom förskolebiblioteken byggs övriga miljöer upp för att stimulera till ett språkutvecklande arbete. Tydliggörande pedagogik med till exempel bildstöd och tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK) används för att göra alla barn delaktiga i det språkutvecklande arbetet.

Kompetensutveckling i svenska utbildningsspråket för medarbetare har genomförts. Det är en viktig del av det språkutvecklande arbetet och ser att det har gett dem kunskapar att använda i utbildningen.

En del enheter har behov av att tydliggöra hur förskolebiblioteken ska vara en del i det språkutvecklande arbetet. Förvaltningens specialpedagog med inriktning mot tal och språk driver ett centralt språknätverk. Förskolebiblioteken är ett av nätverkets prioriterade områden. Ett annat prioriterat område för nätverket är nationella minoritetsspråk. Detta är en utvecklingsåtgärd utifrån att flera enheter behöver tydliggöra arbetet med nationella minoritetsspråk. Detta är också något som enheterna har fått återkoppling på i deras språkstrategier.

Flera enheter har identifierat ett behov av att mer systematiserat följa upp barns utveckling och lärande inom språk. En planerad utvecklingsåtgärd är att alla förskoleenheter ska delta i ett processtöd inom språkutveckling genom Ifous (Ifous står för innovation, forskning och utveckling i skola och förskola och är ett fristående forskningsinstitut). Syftet är att utveckla verksamheten med utgångspunkt i forskningsbaserad kunskap.

Förskolorna saknar återkoppling från grundskolan vid övergången, om barns språkutveckling på gruppnivå.

Genom annons i lokaltidningen har förvaltningen informerat om nationella minoriteters rättigheter och rätten till förskola på finska, meänkieli och samiska. Nationella minoritetsspråk är en del av förskoleenheternas språkstrategier. Förvaltningen ser att det är ett utvecklingsområde och har återkopplat det till enheterna. Det är också ett prioriterat område för det centrala språknätverket, och ska vara det även nästa år.

Utveckla samverkan med socialtjänsten och andra myndigheter

Förvaltningen har en rutin för orosanmälningar till socialtjänsten. Rutinen har tagits fram i samverkan mellan förskola och socialtjänst. Utöver information om hur en medarbetare ska gå till väga vid en orosanmälan, innehåller rutinen information om hur socialtjänsten tar om hand

om en orosanmälan. Vidare finns exempel på tecken hos barn som kan förekomma, vid till exempel våld i hemmet. Rutinen revideras regelbundet i samverkan mellan förskola och socialtjänst. Olika delar av rutinen tas upp i samverkan för att skapa en gemensam förståelse av innehållet. Detta sker till exempel genom att socialtjänsten besöker förskolornas arbetsplatsträffar och förvaltningens nätverk för barnombudssamordnare, (förvaltningen har barnombud på varje förskola och barnombudssamordnare på varje förskoleenhet. Barnombudssamordnarna bildar ett nätverk som har återkommande träffar under ledning av en specialpedagog som arbetar övergripande på avdelning förskola).

Förvaltningen startar under hösten 2023 upp Förskoleteam, ett projekt i samverkan mellan förskola, BVC och föräldramottagningen, som ska pågå i fyra år. Syftet är att fånga upp och erbjuda tidiga insatser till barn i förskola och deras vårdnadshavare. Genom att hitta nya arbetssätt för att stärka samverkan mellan förskola, BVC och föräldramottagningen ska barn och vårdnadshavare kunna få rätt insats tidigare. Projektet inriktar sig på barn två-tre år, som visar tecken på sen språkutveckling och/eller svårigheter i kommunikation och samspel.

På individnivå sker en del samverkan med BVC, autismcenter, habilitering, logoped mm.

Projektet Förskoleteam (se ovan), ser förvaltningen som en stor möjlighet att utveckla samverkan med socialtjänsten och BVC. I projektet kommer fem av elva förskoleenheter att delta. Arbetssätt och rutiner som framkommer i projektet, kommer sedan spridas i hela stadsdelsområdet. Nätverket med barnombudssamordnare är också en möjlighet att bibehålla och utveckla samverkan med socialtjänsten. Genom att nätverket har en representant från alla elva förskoleenheter är de en viktig länk mellan förskolorna och socialtjänsten.

Ett hinder som en del pedagoger i förskolan ser, är att hur kontakten med socialtjänsten är, varierar utifrån vem man har kontakt med. Olika råd kan komma från olika personer. Förskolan saknar också ofta återkoppling på vad som händer med en orosanmälan, om det leder till utredning eller inte. En del ser också ett behov av att öka socialtjänstens förståelse för tidiga insatser. Detta är något som kommer tas upp inom Förskoleteam.

Förvaltningen ser att samverkan med socialtjänsten kan stärkas ytterligare genom att öka kunskapen om varandras verksamhet. Det är till exempel viktigt att känna till hur lagstiftningen skapar möjlighet och begränsningar. Gemensamma föreläsningar och workshops är ett sätt att skapa en gemensam bild av uppdraget. Ett processtöd för att främja psykisk hälsa är planerat till 2024. Medarbetare från avdelning förskola och social omsorg, barn och unga ska delta i processtödet som genomförs av uppdrag psykisk hälsa Stockholms län (ett regionalt arbete kring psykisk hälsa, genom Ifous) och syftar till att skapa ökad kunskap och samsyn mellan olika verksamheter kring psykisk hälsa hos barn i förskola. Stödet ska leda till en strukturerad samverkan mellan förskola, hälso- och sjukvård och socialtjänst, genom lokal inventering av behov, formulering av gemensamma mål, planering av aktiviteter och uppföljning av arbetet.

Under 2023 har ett arbete påbörjats för att ta fram en samarbetsmodell, för samverkan mellan förskolan och socialtjänsten. Det kommer att fortsätta under 2024. Under 2024 kommer även ett arbete påbörjas för att prova ett föräldraskapsstöd i förskolan i samverkan med Social omsorg, förebyggande och främjande.

Förvaltningen har en rutin för orosanmälningar till socialtjänsten. Utöver information om hur en medarbetare i förskolan ska gå till väga vid en orosanmälan, innehåller rutinen information om hur socialtjänsten tar om hand om en orosanmälan. Vidare finns exempel på tecken hos

barn som kan förekomma, vid till exempel våld i hemmet.

Under 2023 har alla enheter i förvaltningen inrättat barnkonferenser med syftet att stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet med att skapa en meningsfull och tillgänglig utbildning. Barnkonferenser används bland annat som ett forum för att fånga upp barn som uppvisar tecken på oro.

Personalens utbildningsnivå, arbetssituation och förutsättningar för uppdraget

Följa upp och utvärdera insatserna för att förbättra personalens kunskaper i svenska

Under året har insatser för att höja personalens kompetens i svenska språket genomförts, genom Hermods och bidrag från Skolverket. Totalt har 50 medarbetare deltagit i utbildningarna. Uppföljningen visar att deltagarna är mycket nöjda med utbildningen och att det gett dem verktyg att använda i det språkutvecklande arbetet. Bedömningen är att fler medarbetare har behov av utveckling i svenska språket, vilket är en viktig del i att utveckla en språkutvecklande förskola.

Utveckla organiseringen för undervisning så att den är förskollärlädd i samtliga barngrupper

Under 2023 har det funnits tio avdelningar som, under en period, saknat legitimerad förskollärare, fördelat på åtta enheter och tio förskolor. Det varierar vilka förskolor som saknar förskollärare. Det finns enstaka avdelningar som saknat förskollärare under längre tid. Vid tertialrapport två fanns tre avdelningar som saknar förskollärare.

Under 2022 hade samtliga enheter i uppdrag att ta fram en plan, för hur enheten ska organisera för att utbildning planeras och följs upp av legitimerad förskollärare, i de fall en avdelning saknar förskollärare. I planen ingår även att redogöra för hur enheten långsiktigt arbetar för att det ska finnas en legitimerad förskollärare på varje avdelning. Planerna beskriver till exempel att en legitimerad förskollärare på en avdelning vid samma förskola är med och planerar och utvärderar utbildningen. Vissa enheter anger att det är en pedagogisk ledare eller biträdande rektor som tar motsvarande roll. Det innebär i praktiken att den som tillfälligt tar ansvaret som legitimerad förskollärare på en avdelning, är med arbetslaget vid planering och uppföljning av undervisningen. Ibland är denne även med vid själva undervisningstillfället. Flera enheter beskriver att den förskollärare som tillfälligt tar över ansvaret, finns på en intilliggande avdelning där det redan finns ett kontinuerligt samarbete.

Förbättra arbetssituationen genom att fortsätta stärka arbetslagets kultur och förutsättningar för uppdraget

Ett arbete med bemanningsstrategier är påbörjat under hösten. Syftet är att vikariehanteringen ska bli mer effektiv och kontinuerlig. Arbetet genomförs av avdelning förskola, HR och ett antal rektorer från förskoleenheterna. Vidare har en gemensam ram för planeringstid i förskolan arbetats fram, utifrån tidigare framtagna befattningsbeskrivningar. Införandet pågår

under hösten 2023 och ska följas upp under 2024. Ramen för planeringstid är angelägen för att skapa förutsättningar för medarbetare att genomföra sitt uppdrag och därmed förbättra arbetssituationen. Som ett led i det ska arbetsuppgifter som inte genomförs på planeringstid och inte kan genomföras i barngrupp, ses över och organiseras för.

Övriga utvecklingsområden i stadsdelsnämndernas systematiska kvalitetsarbete

Hållbar utveckling, och vad det innebär för barn i förskola, är ett ytterligare pågående utvecklingsområde. Förvaltningen medverkar för närvarande i ett forskningsprogram kring det.

Barns rätt är vidare ett pågående utvecklingsområde. Ett arbete pågår med förvaltningens barnrättssamordnare.

Språkutvecklande förskola kommer fortsatt vara ett prioriterat läroplansområde för utvecklingsarbete på enhetsnivå. Värdegrund med fokus på barns rätt är ytterligare ett prioriterat område. Det arbetet kommer intensifiera tillsammans med förvaltningens barnrättssamordnare.

Förvaltningen arbetar med alla förskoleenheters innehåll i verksamhetsplanerna samt följer upp enheternas rapporteringar i tertialer och verksamhetsberättelse. Avdelning förskolas stab och rektorerna beslutar om gemensamt innehåll i enheternas verksamhetsplaner. Ett exempel är språk där alla enheter haft en aktivitet om att ta fram en strategi för det språkutvecklande arbetet. Språk kommer fortsatt vara ett gemensamt innehåll i enheternas verksamhetsplaner.

Det systematiska kvalitetsarbetet stöttas vidare genom en gemensam struktur i planerings- och bedömning (PoB), i Skolplattformen, där gemensamma mallar har tagits fram. För att systematiken bättre ska fungera med budgetåret i staden och de uppdrag som kan komma genom budget, har årsstrukturen i Poben justerats utifrån det.

Avdelning förskola genomför årligen dialogmöten med varje förskoleenhet där delar av läroplansmålen finns med.